

## РЕЦЕНЗІЯ

доктора педагогічних наук, професора кафедри іноземних мов Іконнікової Марини Валеріївни на дисертацію Войталюк Світлани Василівни на тему:  
**«Формування іншомовної компетентності майбутніх філологів-полоністів у процесі фахової підготовки»** подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

### **1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки**

У контексті сучасного геополітичного вектора розвитку України, зокрема активізації євроінтеграційних процесів, польський напрям залишається стратегічно пріоритетним. Польща є ключовим партнером України в політичній, безпековій та економічній сферах. Це зумовлює сталий попит на висококваліфікованих філологів-полоністів, здатних забезпечувати фахову міжкультурну комунікацію, що робить питання їхньої підготовки державним пріоритетом. Специфіка підготовки полоністів в Україні полягає у близькості української та польської мов. Це створює ілюзію “легкості” вивчення, але водночас провокує масову інтерференцію (змішування мов, помилки у “фальшивих друзях перекладача”, акцент). Розробка методик, що дозволяють сформувати чисту іншомовну компетентність без негативного впливу рідної мови, є одним із найгостріших питань сучасної лінгводидактики. Сучасний ринок праці висуває жорсткі вимоги до випускників філологічних факультетів. Сьогодні недостатньо лише знати мовну систему, фахівець повинен володіти комплексною іншомовною компетентністю, що включає мовленнєвий, соціокультурний, стратегічний та професійно-орієнтований компоненти. Актуальність полягає у необхідності підготовки спеціаліста, який може миттєво адаптуватися до професійних ситуацій – від синхронного перекладу до наукової експертизи тексту.

Попри значний доробок у методиці викладання іноземних мов, питання формування саме професійної компетентності майбутніх полоністів в умовах оновлених освітніх стандартів (НУШ, вимоги кредитно-модульної системи), потребує додаткового вивчення. Існує суперечність між об'єктивною потребою суспільства у мобільних фахівцях-полоністах та реальним рівнем їхньої готовності до професійної діяльності, що й визначає вибір теми дослідження. Зважаючи на вище зазначене, дисертаційне дослідження Войталюк Світлани Василівни є актуальним і своєчасним.

## 2. *Зв'язок роботи з навчальними планами, програмами й темами*

Дисертацію підготовлено відповідно до тематичного плану науково-дослідницьких робіт Хмельницького національного університету в межах тем науково-дослідницької роботи “Формування особистості як суб’єкта само творення” (ДР 0119U103663) та “Психолого-педагогічні засади професійно-особистісного розвитку фахівців в умовах трансформації суспільства” (ДР 0125U003711). Тема роботи затверджена вченою радою Хмельницького національного університету (протокол №9 від 27. 02. 2025р).

## 3. *Найбільш суттєві наукові результати що містяться в дисертації*

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що: *вперше* виокремлено й науково обґрунтовано педагогічні умови формування іншомовної компетентності майбутніх філологів-полоністів у процесі фахової підготовки (формування позитивної мотивації до вивчення польської мови шляхом занурення студентів у професійно орієнтоване та міжкультурне середовище, оновлення та вдосконалення змісту робочих програм на засадах практико-орієнтованого підходу з урахуванням специфіки близькоспорідненого білінгвізму й подолання міжмовної інтерференції, використання інноваційних форм, методів, прийомів і засобів навчання польської мови для активізації лінгвістичної рефлексії, розвитку мовленнєвого самоконтролю й нейтралізації негативного впливу міжмовної (у т. ч. цифрової) інтерференції); *розроблено* модель формування іншомовної компетентності майбутніх філологів-полоністів, що інтегрує цільовий методологічний змістово-організаційний і результативно-діагностичний блоки; *конкретизовано* компонентний склад іншомовної компетентності майбутніх філологів-полоністів (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-лінгвістичний, комунікативно-діяльнісний, рефлексивно-регулятивний), критерії її сформованості (мотиваційний, когнітивний, комунікативний, рефлексивний), відповідні показники та рівні сформованості (елементарний, середній, достатній, високий); *уточнено* сутність поняття “іншомовна компетентність філолога-полоніста”; *удосконалено* змістове наповнення фахової підготовки майбутніх філологів-полоністів шляхом упровадження оновлених модулів фахових дисциплін і авторських вибіркового дисциплін (“Орфографічний практикум з польської мови”, “Практикум з корекції лексико-семантичної інтерференції”), а також інтеграції авторського комплексу корекційних вправ у структуру практичних курсів; *подальшого розвитку* набули теоретико-методичні й технологічні аспекти викладання польської мови як іноземної в українському освітньому

просторі, зокрема в частині застосування цифрових платформ, автентичних медіа матеріалів, навчальних проєктів і моделювання професійно орієнтованих комунікативних ситуацій у процесі підготовки майбутніх філологів-полоністів.

4. *Теоретичне та практичне значення результатів* дисертації полягає в тому, що проаналізовано й уточнено ключові поняття дослідження (“компетентність”, “іншомовна комунікативна компетентність”, “іншомовна професійна компетентність”, “іншомовна компетентність майбутнього філолога-полоніста”); обґрунтовано їхній взаємозв’язок. Іншомовну компетентність майбутнього філолога-полоніста витлумачено як інтегративну професійно-особистісну якість, що інтегрує систему лінгвістичних знань, комунікативних стратегій та розвинену лінгвістичну рефлексію, здатність здійснювати нормативну міжкультурну комунікацію польською мовою, готовність до свідомого самоконтролю, спрямованого на ідентифікацію та нівелювання негативного впливу міжмовної й цифрової інтерференції з метою забезпечення автентичності та стилістичної точності фахового мовлення. Практичне значення результатів дослідження полягає в оновленні змісту обов’язкових дисциплін “Сучасна польська мова”, “Практичний курс польської мови”, “Теорія і практика перекладу”, “Розмовний практикум з польської мови” шляхом інтеграції контрастивного аналізу мовних явищ, автентичних текстів і медіаматеріалів, а також авторського комплексу корекційних вправ, спрямованих на подолання міжмовної інтерференції. Розроблено та впроваджено вибіркові дисципліни “Практикум з корекції лексико-семантичної інтерференції” (для здобувачів першого(бакалаврського) рівня вищої освіти), модульне середовище Хмельницького національного університету (<https://msn.khnu.edu.ua/course/view.php?id10267>) та “Орфографічний практикум з польської мови (для здобувачів другого(магістерського) рівня вищої освіти), модульне середовище Хмельницького національного університету: <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=8972>), зміст яких орієнтований на системне формування мовленнєвої нормативності, розвиток рефлексивного аналізу, мовлення та нейтралізацію міжмовного трансферу. Матеріали дослідження можуть бути використані у процесі оновлення освітньо-професійних програм підготовки філологів-полоністів, розроблення робочих програм навчальних дисциплін, електронних курсів та навчально-методичного забезпечення з польської мови як іноземної.

5. *Використання результатів роботи.* Основні результати дослідження впроваджено в освітній процес Хмельницького національного університету (довідка № 134 від 05. 06. 2025 р.), Кам’янець-Подільського

національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 22/25 від 29. 05. 2025 р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 0324 /03/ 1637 від 09. 06. 2025 р. ), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка №759 від 16. 06. 2025 р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка № 20 /19-1236-25 від 02. 06. 2025 р.).

**6. *Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.***

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження Войталюк Світлани Василівни викладено ясно та логічно; вони є добре аргументованими та змістовними. Достовірність отриманих результатів підтверджується теоретичною обґрунтованістю основних положень дослідження, опрацюванням великої кількості джерел, застосуванням сучасних методів дослідження, апробацією та впровадженням результатів роботи в практику закладів вищої освіти. Обґрунтування теми дисертації є методологічно, теоретично та технологічно переконливим, а комплекс завдань для її вирішення сприяє розкриттю теми та досягненню мети дослідження. Аналіз основних положень дисертації свідчить про досягнення мети та вирішення завдань дослідження. Зміст роботи відповідає поставленій меті і завданням дослідження. Висновки представлені в дисертації характеризуються повнотою і логічністю викладу, достатнім рівнем обґрунтованості та достовірності.

**7. *Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.***

Матеріали дисертації можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти України під час викладання навчальних дисциплін і спецкурсів із педагогіки вищої школи, освітньої політики та забезпечення якості вищої освіти. Наукові доробки даного дисертаційного дослідження можуть бути адаптовані для вчителів польської мови у закладах середньої освіти, особливо в контексті впровадження стандартів Нової української школи. Основні положення дослідження будуть актуальними для використання у роботі міжнародних організацій, культурних центрів та в рамках проєктів академічної мобільності, а також у процесі розроблення й коригування освітньо-професійних та освітньо-наукових програм.

**8. *Оцінка змісту дисертації та її завершеність.***

Текст дисертаційного дослідження зв'язний, цілісний, завершений, чітко структурований. Структура дисертації, яка презентована вступом, трьома розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел (300 найменувань, із них

теоретичне обґрунтування 95 – польською та англійською мовами), 17 додатків, що відповідає вимогам щодо дисертаційних досліджень цього рівня.

Кожен наступний розділ та підрозділ органічно пов'язаний із попереднім і доповнює його, що сприяє розкриттю теми дослідження, виконанню поставлених завдань, які є досить конкретні та відповідають поставленій меті дослідження. У дисертації здійснено теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку ефективності педагогічних умов формування іншомовної компетентності майбутніх філологів-полоністів у процесі фахової підготовки. У дослідженні розв'язані усі поставлені дисертанткою завдання:

1. опрацьовано стан задекларованої проблеми в українській і зарубіжній педагогічній теорії та практиці;

2. з'ясовано особливості структурування змісту фахової підготовки майбутніх філологів-полоністів та його взаємозв'язок із формуванням іншомовної компетентності;

3. схарактеризовано структуру іншомовної компетентності майбутніх філологів-полоністів, визначено критерії, показники й рівні аналізованої властивості;

4. виявлено й обґрунтовано педагогічні умови формування іншомовної компетентності майбутніх філологів-полоністів та експериментально перевірено їх ефективність, розроблено модель означеного процесу;

5. підготовлено й упроваджено в освітню практику закладів вищої освіти навчально-методичне забезпечення формування іншомовної компетентності майбутніх філологів-полоністів.

Слід відзначити, що загальні висновки відповідають поставленим завданням, обґрунтованість і переконливість яких засвідчують самостійність і логічність суджень, достатню наукову підготовленість здобувачки. Список використаних джерел складено з дотриманням встановлених вимог.

Отже, після проведення детального аналізу, можемо констатувати, що дисертаційна робота за своїм змістом, стилем викладу і розкриттям основних положень, висновками та результатами опрацювання здобутих даних є завершеним самостійним дисертаційним дослідженням.

#### **9. Дискусійні питання і зауваження**

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Войталюк Світлани Василівни, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання.

1. У теоретичному розділі дисертації детально проаналізовано складники іншомовної компетентності, проте спостерігається певний

дисбаланс у бік лінгвістичного компонента(знання мовної системи). Поза належною увагою залишився соціолінгвістичний та прагматичний аспекти. Для майбутнього філолога-полоніста вкрай важливо володіти не лише нормативною мовою, а й розуміти контексти вживання різних мовних реєстрів, мовленнєвого етикету та безеквівалентної лексики, що відображає сучасні реалії польського суспільства.

2. Визнаючи ґрунтовність методичного інструментарію дослідження, вважаємо за доцільне висловити побажання щодо глибшого розкриття ролі цифрової лінгводидактики у процесі фахової підготовки полоністів. Зокрема, у роботі спостерігаються такі аспекти, що потребують розширення:

- *Інтеграція ІІІ та адаптивних платформ.*

Сучасний освітній контекст вимагає чіткої позиції щодо використання інструментів штучного інтелекту та адаптивних платформ для вивчення мов. Було б доцільно уточнити методикку використання цих інструментів не як допоміжних засобів, а як елементів індивідуальної освітньої траєкторії студента-філолога для розвитку навичок саморедагування та критичного аналізу машинного перекладу.

- *Цифрова компетентність як частина філологічної.*

Дослідження виграло б від уточнення того, як саме використання цифрових інструментів сприяє формуванню не лише мовної, а й інформаційно-цифрової компетентності майбутнього фахівця, що є обов'язковою вимогою сучасних освітніх стандартів. Це стосується вміння працювати з електронними словниками, онлайн-тезаурусами та інструментами автоматизованого перекладу у контексті полоністичних студій.

3. У роботі основна увага зосереджена на комунікативних механізмах, проте для філолога-полоніста іншомовна компетентність нерозривно пов'язана з глибоким розумінням культурного коду Польщі. Бажано було б розширити методикку вправами на основі аналізу знакових творів польської художньої літератури, що сприяло б формуванню в студентів не лише мовленнєвих навичок, а й філологічної ерудиції.

Висловленні зауваження мають суто рекомендаційний характер, ніяк не знижують наукової цінності роботи й є приводом для наукової дискусії. У цілому рецензована робота вирізняється оригінальністю, глибиною теоретичного аналізу і новизною практичних напрацювань.

Констатуємо і той факт, що загальний об'єм основного тексту дисертації відповідає вимогам до написання наукових досліджень, які подаються на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта, педагогіка.

### **10. Відсутність порушення академічної доброчесності**

Дисертація є самостійним науковим дослідженням, в якій відображені власні ідеї і напрацювання авторки, що дозволило вирішити поставлені у роботі завдання. Робота містить теоретичні положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. Використані в дисертаційному дослідженні ідеї і положення науковців мають відповідне посилання і використані з метою підкріплення ідей авторки.

### **11. Загальний висновок.**

Вивчивши подану роботу, ознайомившись з працями Войталюк Світлани Василівни та врахувавши актуальність теми, наукову новизну отриманих результатів й їх практичне значення, зазначаємо, що дисертаційна робота “Формування іншомовної компетентності майбутніх філологів-полоністів у процесі фахової підготовки” є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомe теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу МОН України №40 від 12. 01. 2017 р. “Про затвердження вимог до оформлення дисертації” (зі змінами), “Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії” (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44), а її авторка – Войталюк Світлана Василівна – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта, педагогіка.

#### **Рецензент**

доктор педагогічних наук, професор,  
професор кафедри іноземних мов  
Хмельницького національного  
університету

Марина ІКОННІКОВА

Підпис засвідчую

Проректор з наукової роботи  
Хмельницького національного  
університету  
доктор технічних наук, професор



Олег СИНЮК